

Робоча програма дисципліни «Санітарія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 227 · ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЕКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Санітарія

Спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

ОП: Фізична реабілітація

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Призначення дисципліни

Дисципліна «Санітарія» формує у студентів системне розуміння санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної терапії та реабілітації. Курс охоплює гігієну реабілітаційного середовища, особисту гігієну фахівця, санітарні вимоги до закладів охорони здоров'я, профілактику інфекцій та забезпечення безпеки пацієнтів у реабілітаційній практиці.

Дисципліна є обов'язковою для підготовки бакалаврів зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» та забезпечує формування загальних і фахових компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою «Фізична реабілітація».

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання санітарно-гігієнічної інформації: виявлення причинно-наслідкових зв'язків між умовами середовища та станом здоров'я, порівняння різних підходів до забезпечення безпеки у реабілітаційній практиці.

Комунікація

Здатність до усної та письмової комунікації: чітко пояснювати санітарно-гігієнічні вимоги пацієнтам та колегам, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти, акти перевірки та аналітичні записки.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання санітарних вимог у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, презентацій і практичних дослідницьких проектів.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність та готовність працювати в мультидисциплінарній команді під час групового аналізу санітарних кейсів, обговорення інфекційного контролю та спільної розробки санітарних заходів.

Студент повинен вміти: аналізувати санітарно-гігієнічну та нормативну інформацію; виділяти ризики для здоров'я пацієнтів і фахівців; планувати власну діяльність та дотримуватися регламентів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі щодо забезпечення безпечного реабілітаційного середовища.

Фахові компетентності

Розуміння основ санітарії та гігієни

Розуміння сутності та закономірностей санітарно-гігієнічного забезпечення реабілітаційної практики. Знання основних санітарних норм і правил, їх застосування у закладах фізичної терапії та реабілітації, вміння їх аналізувати в контексті фахової діяльності.

Аналіз санітарних ризиків

Здатність аналізувати санітарно-гігієнічні умови реабілітаційного середовища, виявляти чинники ризику для здоров'я пацієнтів і персоналу, оцінювати ефективність санітарних заходів та розробляти рекомендації щодо їх удосконалення.

Інфекційний контроль та профілактика

Знання основ інфекційного контролю у закладах охорони здоров'я, методів дезінфекції та стерилізації, особистої гігієни фахівця, попередження госпітальних інфекцій та забезпечення безпеки пацієнтів у процесі реабілітації.

Нормативно-правова база

Орієнтування в нормативно-правовій базі у сфері санітарного законодавства України; використання санітарних норм, правил і стандартів МОЗ для формування обґрунтованих висновків і суджень у практичній діяльності фізичного терапевта.

Результати навчання

01

Пояснення санітарних понять

Пояснювати сутність ключових понять і явищ: санітарія, гігієна, дезінфекція, стерилізація, антисептика, інфекційний контроль, ергономіка середовища, санітарний нагляд, епідемічний процес.

03

Аналіз гігієнічних ситуацій

Аналізувати конкретні гігієнічні ситуації та ризики у закладах фізичної терапії для виявлення їх причин та розробки заходів з профілактики інфекцій і забезпечення безпечного реабілітаційного середовища.

02

Характеристика санітарних вимог

Характеризувати основні санітарно-гігієнічні вимоги до реабілітаційних закладів, застосовувати методи оцінки санітарного стану приміщень, визначати порушення та пропонувати шляхи їх усунення.

04

Робота з нормативними джерелами

Орієнтуватися в нормативній та науковій базі з санітарії та гігієни; використовувати санітарні стандарти та інформаційні ресурси для підготовки обґрунтованих аналітичних матеріалів і практичних рекомендацій.

Гігієна фахівця та реабілітаційного середовища

1

Тема 1.1

Вступ до санітарії та гігієни. Особиста гігієна фізичного терапевта та ерготерапевта

2

Тема 1.2

Гігієнічні вимоги до одягу, взуття та зовнішнього вигляду фахівця з фізичної терапії

3

Тема 1.3

Санітарні вимоги до реабілітаційних приміщень: освітлення, температура, вентиляція, вологість

4

Тема 1.4

Гігієна праці фізичного терапевта: ергономіка, режим праці та відпочинку, профілактика професійних захворювань

Вступ до санітарії. Особиста гігієна фахівця

Лекційний матеріал (2 год.)

Лекція 1: Санітарія та гігієна як наукові дисципліни: предмет, методи, зв'язок із фізичною терапією та реабілітацією. Основні поняття: гігієна, санітарія, профілактика, здоров'я. Особиста гігієна фізичного терапевта: гігієна шкіри, рук, волосся, ротової порожнини, гігієнічний режим дня.

Гігієна рук: показання до обробки, алгоритм гігієнічного та хірургічного миття рук, застосування антисептиків. Вимоги МОЗ України до гігієни рук медичного та реабілітаційного персоналу.

Ключові питання лекції

- Предмет і завдання санітарії та гігієни у реабілітаційній практиці
- Алгоритм гігієнічного миття та антисептичної обробки рук
- Особиста гігієна фізичного терапевта як основа безпеки пацієнта
- Нормативна база з гігієни персоналу закладів охорони здоров'я
- Хроногігієна: режим праці та відпочинку фахівця

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Відпрацювання алгоритму гігієнічного миття та антисептичної обробки рук за стандартом ВООЗ: поетапне виконання, оцінка якості обробки за допомогою флуоресцентного контролю.

Завдання 2. Кейс: аналіз типових порушень особистої гігієни персоналу у реабілітаційних закладах та їх можливих наслідків для безпеки пацієнтів. Обговорення дискусійних питань.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання посібника: Неведомська Є. О. «Гігієна у фізичній реабілітації» (2024) — розділ «Гігієна фізичного терапевта»
- Підготовка реферату: «Гігієна рук як ключовий захід профілактики інфекцій у реабілітаційних закладах»
- Складання схеми «Алгоритм особистої гігієни фізичного терапевта» для використання в практичній роботі

Очікуваний результат: студент вміє виконувати алгоритм гігієнічної обробки рук, характеризувати вимоги до особистої гігієни фахівця з фізичної терапії.

Гігієнічні вимоги до одягу та зовнішнього вигляду фахівця

1

Вибір спецодягу

Вимоги до матеріалу, кольору, крою. Захисні функції медичного одягу.

2

Дотримання стандартів

Одягання та знімання ЗІЗ. Правила поведінки зі спецодягом під час роботи.

3

Прання та дезінфекція

Режими прання спецодягу, антибактеріальна обробка. Зберігання чистого та брудного одягу окремо.

4

ЗІЗ та засоби захисту

Рукавички, маски, окуляри: показання до застосування, одягання/знімання, утилізація.

Лекційний матеріал (2 год.)

Гігієнічні вимоги до спецодягу та взуття фахівця з фізичної терапії: матеріали, конструкція, захисні функції. Засоби індивідуального захисту (ЗІЗ): класифікація, показання до застосування, алгоритми одягання та знімання. Санітарні вимоги до прання, дезінфекції та зберігання спецодягу. Нормативна база МОЗ України.

Практичне заняття (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Відпрацювання алгоритму правильного одягання та знімання ЗІЗ (рукавички, маска, фартух); оцінка дотримання вимог до спецодягу за чек-листом; кейс «Порушення вимог до ЗІЗ: аналіз ризиків».

СРС: Опрацювання: Неведомська Є. О. «Гігієна у фізичній реабілітації» (2024) — розділ «Гігієнічні вимоги до одягу та взуття»; підготовка інструкції «Алгоритм застосування ЗІЗ у кабінеті фізичної терапії».

Санітарні вимоги до приміщень та гігієна праці

Тема 1.3 — Санітарія приміщень (Лекція 3, 2 год.)

Санітарні вимоги до реабілітаційних кабінетів та залів: мікроклімат (температура, вологість, швидкість руху повітря), освітленість (природна та штучна), вентиляція та кондиціювання. Державні санітарні норми та правила ДСанПіН для закладів охорони здоров'я. Прибирання приміщень: види (поточне, генеральне), режими дезінфекції поверхонь, обладнання.

Практика (2 год.): Вимірювання та оцінка мікрокліматичних показників у навчальному приміщенні; заповнення карти санітарного стану кабінету фізичної терапії; кейс «Невідповідність мікроклімату нормі: наслідки для пацієнтів та персоналу».

СРС (7 год.): Опрацювання ДСанПіН 2.1.3.2630-10; підготовка реферату «Санітарно-гігієнічні вимоги до кабінету лікувальної фізкультури та масажного кабінету».

Тема 1.4 — Гігієна праці фізичного терапевта (Лекція 4, 2 год.)

Гігієна праці: поняття, предмет, завдання. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори у роботі фізичного терапевта: фізичні, хімічні, біологічні, психосоціальні. Ергономіка робочого місця: організація простору, підбір обладнання, профілактика скелетно-м'язових розладів. Режим праці та відпочинку. Професійні захворювання фахівців із фізичної терапії та їх профілактика.

Практика (2 год.): Ергономічна оцінка робочого місця фізичного терапевта: чек-лист та розробка рекомендацій; аналіз типових ризиків травматизму під час сеансів реабілітації.

СРС (7 год.): Опрацювання: Грибан Г. П., Заблоцька О. С. та ін. «Збереження здорового способу життя фахівців в умовах воєнного стану» (2024); підготовка порівняльної таблиці «Виробничі ризики фізичного терапевта: характеристика та заходи профілактики».

Дезінфекція, стерилізація та інфекційний контроль

Тема 2.1

Дезінфекція у закладах фізичної терапії: методи, засоби, режими. Вибір дезінфектантів.

Тема 2.2

Стерилізація: поняття, методи, контроль якості. Передстерилізаційне очищення інструментарію.

Тема 2.3

Інфекційний контроль у реабілітаційних закладах. Госпітальні інфекції: профілактика та заходи.

Тема 2.4

Поводження з медичними відходами. Санітарні вимоги до збору, зберігання та утилізації відходів.

Дезінфекція у закладах фізичної терапії

Лекційний матеріал (2 год.)

Дезінфекція: поняття, мета, рівні (низький, середній, високий). Методи дезінфекції: фізичні (кип'ятіння, УФ-опромінення, паровий), хімічні (розчини хлорамінів, перекису водню, четвертинних амонієвих сполук), комбіновані. Вибір дезінфектанту залежно від об'єкта обробки. Заходи безпеки при роботі з дезінфікуючими засобами. Контроль якості дезінфекції.

Ключові питання

- Класифікація методів та рівнів дезінфекції
- Вибір дезінфікуючого засобу залежно від мети та об'єкта
- Особливості дезінфекції реабілітаційного обладнання
- Заходи безпеки при роботі з дезінфектантами
- Контроль ефективності дезінфекційних заходів

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Приготування дезінфікуючих розчинів різних концентрацій: розрахунок, приготування, маркування. Відпрацювання техніки дезінфекції поверхонь, реабілітаційного обладнання, спортивного інвентарю.

Завдання 2. Кейс: «Спалах кишкової інфекції у реабілітаційному відділенні — причини, заходи дезінфекції, профілактика». Групова робота та презентація висновків.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: наказ МОЗ України № 552 «Про затвердження методичних вказівок з дезінфекції» та чинних ДСанПіН
- Підготовка реферату: «Сучасні дезінфікуючі засоби у практиці фізичного терапевта: порівняльний аналіз»
- Складання таблиці «Режими дезінфекції основних об'єктів у кабінеті фізичної терапії»

Очікуваний результат: студент вміє готувати дезінфікуючі розчини, обирати метод і засіб дезінфекції відповідно до об'єкта та мети обробки.

Стерилізація та передстерилізаційне очищення

Лекційний матеріал (2 год.)

Стерилізація: поняття, методи (автоклавування, сухожарова шафа, хімічна, радіаційна). Передстерилізаційне очищення (ПСО): мета, етапи, мийні засоби, контрольні проби. Пакувальні матеріали. Умови та терміни зберігання стерильних виробів. Контроль якості стерилізації: хімічні та біологічні індикатори. Нормативна база.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Виконання азопірамової та фенолфталеїнової проб для контролю якості ПСО; відпрацювання алгоритму підготовки інструментарію до стерилізації; робота з документацією (журнали обліку стерилізації).

СРС: Опрацювання: наказ МОЗ України № 959 «Про затвердження вимог щодо поводження з медичними виробами»; підготовка аналітичної записки «Контроль якості стерилізації: методи та документування у реабілітаційному закладі».

Інфекційний контроль та поводження з медичними відходами

Тема 2.3 — Інфекційний контроль (Лекція 7, 2 год.)

Госпітальні (нозокоміальні) інфекції: визначення, поширеність, збудники. Ланцюг передачі інфекції та методи його розривання. Стандартні й розширені заходи обережності. Інфекційний контроль у кабінеті масажу, залі ЛФК, гідрокінезотерапії. Роль фізичного терапевта у системі інфекційного контролю закладу. Епідемічне розслідування спалахів.

Практика (2 год.): Аналіз ланцюга передачі інфекції на прикладі реабілітаційного закладу; складання плану заходів із профілактики госпітальних інфекцій; рольова гра «Спалах MRSA у реабілітаційному відділенні».

СРС (7 год.): Опрацювання: WHO WASH FIT — вимоги до водопостачання, санітарії та гігієни у закладах охорони здоров'я (2022, укр. адаптація); підготовка есе «Роль фізичного терапевта у системі інфекційного контролю».

Тема 2.4 — Медичні відходи (Лекція 8, 2 год.)

Класифікація медичних відходів (класи А, Б, В, Г). Санітарні вимоги до збору, маркування, тимчасового зберігання та транспортування відходів відповідно до наказу МОЗ № 1602 (2022). Відходи кабінету фізичної терапії: одноразові матеріали, використані ШІЗ, залишки лікарських засобів. Дотримання безпеки персоналу при поводженні з відходами. Відповідальність за порушення санітарних вимог.

Практика (2 год.): Практичне відпрацювання сортування медичних відходів за класами; аналіз наслідків порушень правил поводження з відходами для здоров'я персоналу та довкілля.

СРС (7 год.): Підготовка аналітичної записки «Система управління медичними відходами у реабілітаційному закладі: відповідність нормативним вимогам».

Гігієна харчування, води та навколишнього середовища

Тема 3.1

Гігієна харчування: раціональне харчування, режим, санітарні вимоги до організації харчування в реабілітаційних закладах.

Тема 3.2

Гігієна питної води та водопостачання. Санітарні вимоги до якості води у закладах охорони здоров'я.

Тема 3.3

Гігієна ґрунту та атмосферного повітря. Екологічні чинники та здоров'я пацієнтів у реабілітаційному процесі.

Тема 3.4

Гігієна фізичних вправ та занять ЛФК. Санітарно-гігієнічні вимоги до проведення реабілітаційних занять.

Гігієна харчування у реабілітаційній практиці

Лекційний матеріал (2 год.)

Поняття «раціональне харчування» та його значення для пацієнтів у реабілітаційному процесі. Основні принципи гігієни харчування: збалансованість, режим, різноманітність. Санітарні вимоги до організації харчування у стаціонарних реабілітаційних закладах. Харчові отруєння: збудники, клініка, профілактика. Харчові алергії та непереносимість у реабілітаційній практиці. Гідратація: роль достатнього споживання рідини у відновленні пацієнтів.

Ключові питання

- Принципи раціонального харчування для пацієнтів реабілітаційних закладів
- Санітарні вимоги до харчоблоку стаціонару
- Харчові отруєння: профілактика та дії персоналу
- Особливості харчування при різних нозологіях (ортопедичній, неврологічній патології)
- Роль харчування у відновленні та фізичній реабілітації

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Складання та аналіз добового раціону пацієнта реабілітаційного відділення: оцінка калорійності, білкового, жирового та вуглеводного складу, відповідності нормам.

Завдання 2. Кейс: «Харчове отруєння у реабілітаційному закладі: розслідування, заходи, профілактика». Групова дискусія.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Грибан Г. П. та ін. «Дотримання населенням правил дієтичного харчування для зміцнення здоров'я» // Acta Balneologica. — 2024. — № 4.
- Підготовка реферату: «Гігієна харчування як складова фізичної реабілітації: рекомендації для фізичного терапевта»
- Аналіз санітарних вимог до організації харчування за чинними ДСанПіН

Очікуваний результат: студент вміє оцінювати раціон харчування пацієнта, характеризувати санітарні вимоги до організації харчування в реабілітаційному закладі.

Гігієна питної води та водопостачання

Лекційний матеріал (2 год.)

Фізіологічне та гігієнічне значення води. Показники якості питної води: органолептичні, хімічні, мікробіологічні. Санітарні вимоги до водопостачання закладів охорони здоров'я (ДСанПіН).

Методи покращення якості води: знезараження, очищення, знесолення. Гідрокінезотерапія: санітарні вимоги до води в басейнах та ваннах реабілітаційних закладів — аналіз відповідно до вимог BOO3 WASH FIT (2022). Контроль якості води у реабілітаційних закладах.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Органолептична оцінка якості питної води; ознайомлення з методами знезараження (хлорування, УФ-опромінення); аналіз вимог до якості води у реабілітаційних басейнах і гідрованнах; дискусія «Якість води у воєнний час: ризику та заходи безпеки».

СРС: Опрацювання: Кронін А. та ін. «Покращення водопостачання, санітарії та гігієни у закладах охорони здоров'я України» // Bulletin of WHO. — 2024; підготовка аналітичної записки «Санітарні вимоги до водопостачання реабілітаційного закладу: відповідність стандартам»; складання таблиці «Показники якості питної води та їх нормативні значення».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати вимоги до якості питної води, оцінювати санітарний стан водопостачання у закладах фізичної терапії.

Гігієна ґрунту та атмосферного повітря

Гігієна атмосферного повітря

Склад повітря, забруднюючі речовини, їх вплив на організм. Гранично допустимі концентрації (ГДК). Вентиляція та аерація приміщень.

Лекційний матеріал (2 год.)

Гігієна атмосферного повітря: склад, фізичні та хімічні властивості, забруднюючі речовини, ГДК, вплив на здоров'я. Вентиляція приміщень реабілітаційних закладів: природна, штучна, змішана. Гігієна ґрунту: роль у поширенні інфекцій і паразитів, санітарна охорона. Вплив природних екологічних чинників на реабілітаційний процес. Загальна оцінка екологічної ситуації в Україні в контексті воєнного стану (2022–2024).

Гігієна ґрунту

Роль ґрунту у поширенні інфекційних та паразитарних захворювань. Санітарна охорона ґрунту. Санітарне очищення населених місць.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Оцінка стану вентиляції у навчальному кабінеті; розрахунок кратності повітрообміну; кейс «Вплив забруднення повітря на пацієнтів з дихальною патологією у реабілітаційному закладі».

СРС: Опрацювання: Кронін А. та ін. «Вплив війни на довкілля та здоров'я в Україні» // Bulletin of WHO. — 2024; підготовка аналітичної записки «Природні лікувальні фактори та їх застосування у фізичній реабілітації: гігієнічний аспект»; складання схеми «Шляхи передачі ґрунтових інфекцій та заходи профілактики».

Екологія та реабілітація

Вплив екологічних чинників на ефективність реабілітаційного процесу. Природні чинники у фізичній терапії: повітря, ґрунт, клімат.

Гігієна фізичних вправ та реабілітаційних занять

Лекційний матеріал (2 год.)

Гігієна фізичних вправ: поняття, значення для реабілітаційного процесу. Санітарно-гігієнічні вимоги до проведення занять ЛФК: стан приміщення, температурний режим, вентиляція, освітленість. Гігієнічні вимоги до реабілітаційного обладнання та спортивного інвентарю: матеріали, маркування, обробка. Гігієна фізичних навантажень: дозування, відновлення, самоконтроль. Медичний огляд та допуск пацієнтів до занять. Особливості гігієни занять у воді (гідрокінезотерапія, басейн).

Ключові питання

- Санітарно-гігієнічні вимоги до залу ЛФК і кабінету фізичної терапії
- Гігієна реабілітаційного обладнання: дезінфекція, зберігання
- Дозування фізичних навантажень: гігієнічний аспект
- Гігієна занять у воді: вимоги до басейну та гідрованн
- Самоконтроль пацієнта та реакція організму на навантаження

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Санітарна оцінка залу ЛФК за чек-листом: відповідність вимогам щодо площі, освітленості, температури, вентиляції, стану обладнання. Розробка рекомендацій щодо усунення виявлених порушень.

Завдання 2. Кейс: «Гігієна занять у реабілітаційному басейні — оцінка відповідності нормативам і план дезінфекційних заходів». Дискусія.

Завдання 3. Дискусія: «Гігієна фізичних навантажень: як забезпечити безпеку пацієнта під час реабілітаційних занять».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Неведомська Є. О. «Гігієна у фізичній реабілітації» (2024) — розділ «Гігієна занять ЛФК»
- Підготовка аналітичної записки «Гігієнічне забезпечення реабілітаційних занять: стандарти та реальність»
- Складання таблиці «Санітарно-гігієнічні норми для основних приміщень реабілітаційного закладу»

Очікуваний результат: студент вміє проводити санітарну оцінку залу ЛФК, характеризувати гігієнічні вимоги до реабілітаційних занять та обладнання.

Санітарно-епідеміологічний нагляд та профілактична медицина

Тема 4.1

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд. Роль Держпродспоживслужби та МОЗ у забезпеченні санітарного благополуччя.

Тема 4.2

Профілактика інфекційних захворювань у реабілітаційній практиці. Вакцинація персоналу та пацієнтів.

Тема 4.3

Санітарна освіта та пропаганда здорового способу життя. Роль фізичного терапевта у формуванні санітарної культури.

Тема 4.4

Санітарія в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану. Забезпечення санітарного благополуччя в кризових умовах.

Державний санітарно-епідеміологічний нагляд

Лекційний матеріал (2 год.)

Система державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні: структура, повноваження, функції. Держпродспоживслужба: санітарний нагляд за закладами охорони здоров'я. МОЗ України: нормативне регулювання у сфері санітарії та гігієни. Санітарне законодавство України: основні закони та підзаконні акти. Санітарна паспортизація реабілітаційного закладу. Права та обов'язки фізичного терапевта у сфері санітарного законодавства.

Ключові питання

- Структура органів санітарного нагляду в Україні
- Функції та повноваження Держпродспоживслужби
- Санітарне законодавство: основні нормативні акти
- Санітарна паспортизація реабілітаційного закладу

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз нормативних документів: ДСанПіН, санітарні правила для закладів охорони здоров'я; виявлення ключових вимог до реабілітаційних закладів.

Завдання 2. Кейс: «Планова перевірка реабілітаційного закладу органами санітарного нагляду — підготовка, проведення, результати». Аргументація позиції на основі нормативних джерел.

Завдання 3. Складання схеми «Структура державного санітарного нагляду в Україні».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII зі змінами
- Підготовка реферату «Система санітарного законодавства України: структура та актуальні зміни»
- Аналіз санітарних вимог до реабілітаційних закладів за чинними ДСанПіН

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати систему санітарного нагляду в Україні, орієнтуватися в санітарному законодавстві та застосовувати його у практичній діяльності.

Профілактика інфекційних захворювань. Вакцинація

Лекційний матеріал (2 год.)

Профілактика інфекційних захворювань: первинна, вторинна, третинна. Специфічна та неспецифічна профілактика. Вакцинація персоналу закладів охорони здоров'я: обов'язковий календар щеплень, рекомендовані вакцини (грип, гепатит В, правець та ін.). Вакцинація пацієнтів реабілітаційних закладів. Постекспозиційна профілактика. Карантинні заходи. Особливості профілактики інфекцій в умовах воєнного стану.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Аналіз кращих практик вакцинації персоналу реабілітаційних закладів; розробка плану профілактичних заходів у реабілітаційному відділенні; кейс «Спалах ГРВІ у реабілітаційному закладі: алгоритм дій».

СРС: Опрацювання: наказ МОЗ України «Про затвердження Календаря профілактичних щеплень в Україні» (чинна редакція); підготовка аналітичної записки «Вакцинація персоналу фізіотерапевтичних та реабілітаційних закладів: вимоги та реалізація»; складання хронологічної таблиці «Ключові зміни у санітарному законодавстві України 2022–2024 рр.».

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати методи профілактики інфекцій, описувати схеми вакцинації для персоналу реабілітаційних закладів.

Санітарна освіта та здоровий спосіб життя

Лекційний матеріал (2 год.)

Санітарна освіта населення: мета, завдання, форми та методи. Роль фізичного терапевта та ерготерапевта у пропаганді здорового способу життя. Складові ЗСЖ: фізична активність, гігієна харчування, відмова від шкідливих звичок, психологічне благополуччя. Методи гігієнічного навчання пацієнтів. Оцінка ефективності санітарно-просвітницьких заходів. Здоровий спосіб життя в контексті реабілітаційного процесу.

Практика (2 год.) та СРС (7 год.)

Практика: Розробка та проведення санітарно-просвітницької бесіди з «пацієнтом» на гігієнічну тему; підготовка пам'ятки з гігієни для пацієнта реабілітаційного закладу; оцінка ефективності санітарно-освітньої роботи.

СРС: Опрацювання: Грибан Г., Заблоцька О. та ін. «Мотивація до здорового способу життя у дітей різного віку» // Acta Balneologica. — 2023. — № 3; підготовка аналітичної записки «Санітарна освіта пацієнтів у реабілітаційному закладі: форми, методи, оцінка»; аналіз чинних рекомендацій МОЗ щодо формування ЗСЖ.

Санітарія в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану

Лекційний матеріал (2 год.)

Санітарно-епідемічна ситуація в Україні в умовах воєнного стану (2022 — сьогодні). Санітарні ризики надзвичайних ситуацій: забруднення водопостачання, погіршення умов проживання, масове переміщення населення. Організація санітарного забезпечення реабілітаційних закладів під час НС. Дії фізичного терапевта при загрозі розповсюдження інфекційних захворювань. Вимоги ВООЗ та МОЗ до WASH у закладах охорони здоров'я під час кризи (2022–2024). Особиста безпека персоналу.

Ключові питання

- Санітарно-епідемічні ризики воєнного стану в Україні
- Організація санітарного забезпечення реабілітаційного закладу під час НС
- Вимоги ВООЗ WASH FIT для закладів охорони здоров'я
- Роль фізичного терапевта в профілактиці інфекцій під час кризи
- Особиста безпека та захист персоналу реабілітаційних закладів

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз звіту ВООЗ «Покращення водопостачання, санітарії та гігієни у закладах охорони здоров'я України» (Bulletin of WHO, 2024): виявлення ключових проблем та заходів.

Завдання 2. Дискусія: «Забезпечення санітарного благополуччя реабілітаційних закладів в умовах воєнного стану: реальні виклики та рішення».

Завдання 3. Підготовка та презентація міні-проекту: «План забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя реабілітаційного закладу в умовах НС».

Самостійна робота (7 год.)

- Опрацювання: Кронін А. та ін. «Improved water, sanitation, hygiene and waste services in health-care facilities, Ukraine» // Bulletin of WHO. — 2024. — Vol. 103
- Підготовка аналітичної записки «Санітарно-епідемічні ризики воєнного стану та дії персоналу реабілітаційних закладів»
- Аналіз міжнародно-правових вимог до санітарії у закладах охорони здоров'я

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати санітарно-епідемічні ризики надзвичайних ситуацій, розробляти плани санітарного забезпечення реабілітаційного закладу в умовах кризи.

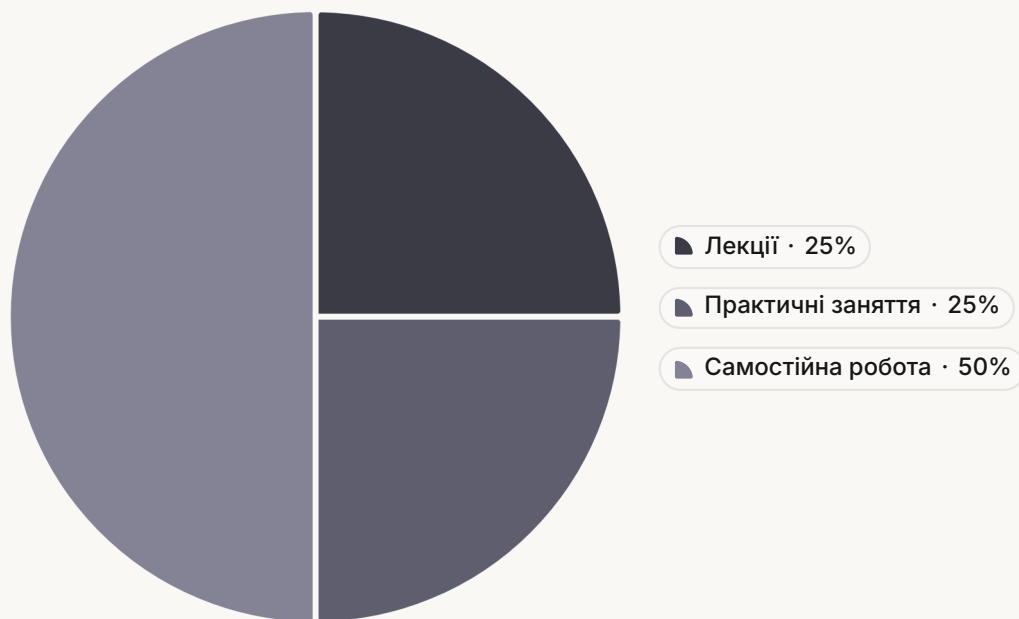
Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Особиста гігієна фахівця	2	2	7
	Тема 1.2 — Гігієна одягу та ЗІЗ	2	2	7
	Тема 1.3 — Санітарія приміщень	2	2	7
	Тема 1.4 — Гігієна праці фізичного терапевта	2	2	7
Модуль 2	Тема 2.1 — Дезінфекція	2	2	7
	Тема 2.2 — Стерилізація та ПСО	2	2	7
	Тема 2.3 — Інфекційний контроль	2	2	7
	Тема 2.4 — Медичні відходи	2	2	7
Модуль 3	Тема 3.1 — Гігієна харчування	2	2	7
	Тема 3.2 — Гігієна питної води	2	2	7
	Тема 3.3 — Гігієна ґрунту та повітря	2	2	7
	Тема 3.4 — Гігієна фізичних вправ та ЛФК	2	2	7
Модуль 4	Тема 4.1 — Санітарний нагляд	2	4	7
	Тема 4.2 — Профілактика. Вакцинація	2	2	7
	Тема 4.3 — Санітарна освіта. ЗСЖ	2	2	7
	Тема 4.4 — Санітарія в умовах НС	2	2	7
Разом	16 тем	30	30	60

Загальний обсяг: 120 годин = 4 кредити ЄКТС. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з санітарії та гігієни з використанням наочних схем, алгоритмів, таблиць і прикладів із реабілітаційної практики.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання практичних навичок: дезінфекція, ПСО, гігієна рук, оцінка санітарного стану, кейс-аналіз. Рівна частка з лекціями підкреслює практичну спрямованість курсу.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення нормативної та наукової літератури, підготовка завдань, робота з джерелами. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками та посібниками з санітарії та гігієни (Неведомська, Грибан та ін.), нормативно-правовими актами МОЗ України, науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи різних авторів.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (оцінка санітарного стану, аналіз нормативних документів, розробка санітарних заходів); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань санітарії у фізичній реабілітації.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: МОЗ України (moz.gov.ua), Держпродспоживслужби (dpss.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), ВООЗ (who.int). Аналіз наукових статей, пошук актуальної нормативної інформації.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання алгоритмів, повторення нормативів); підготовка до тестувань (ключові терміни, нормативні показники); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові питання).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання практичних завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз санітарних нормативів, оцінка гігієнічних ситуацій, практичні розрахунки). Оцінюються повнота відповіді, аргументованість та обґрунтованість висновків.

Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання, виконання практичного завдання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Санітарія» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок дотримання санітарно-гігієнічних вимог, необхідних для майбутньої фахової діяльності у сфері фізичної терапії та реабілітації.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, алгоритмів, таблиць нормативних показників і прикладів із практики фізичної терапії; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Робота з нормативними джерелами

Опрацювання ДСанПіН, наказів МОЗ, стандартів ВООЗ; формування навичок критичного аналізу нормативних документів та їх практичного застосування у реабілітаційній практиці.

Кейс-стаді

Аналіз реальних санітарно-гігієнічних ситуацій у реабілітаційних закладах; студенти виявляють порушення, пропонують рішення та обґрунтовують висновки на основі нормативних джерел.

Дискусії

Обговорення актуальних санітарно-гігієнічних проблем у практиці фізичної терапії; розвиток критичного мислення, аргументації та поваги до різних підходів.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за санітарно-гігієнічною тематикою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації нормативної і наукової інформації.

Практичні навички

Відпрацювання алгоритмів гігієни рук, приготування дезрозчинів, проведення ПСО, оцінки мікроклімату приміщень; формування стійких практичних навичок санітарно-гігієнічної роботи.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою «Фізична реабілітація» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Рекомендована література — Підручники та посібники (2022–2024 рр.)

1. Неведомська Є. О.

Гігієна у фізичній реабілітації: навчальний посібник для проведення практичних та самостійних робіт / Є. О. Неведомська. — Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2024. — 98 с.

2. Грибан Г. П., Заблоцька О. С. та ін.

Збереження здорового способу життя військовослужбовців в умовах воєнного стану // Wiadomości Lekarskie. — 2024. — Vol. 76 (6). — P. 1211–1216. doi: 10.36740/WLek202406115 (Scopus).

3. Кронін А. та ін. (BOO3)

Improved water, sanitation, hygiene and waste services in health-care facilities, Ukraine // Bulletin of the World Health Organization. — 2024. — Vol. 103. doi: 10.2471/BLT.24.292118

4. Грибан Г., Заблоцька О. та ін.

The nature of motivation for a healthy lifestyle in children of different ages // Acta Balneologica. — 2023. — № 3(175). — P. 165–170. doi: 10.36740/ABAL202303106 (Web of Science).

5. Грибан Г. та ін.

Peculiarities of population compliance with the rules of dietary nutrition for health promotion // Acta Balneologica. — 2024. — № 4. — P. 222–227. doi: 10.36740/ABAL202404102 (Web of Science).

6. Панковець А. В., Юрочко Т. П.

Стан кадрового забезпечення системи реабілітації в охороні здоров'я в Україні // Здоров'я нації. — 2024. — № 3. — С. 94–100. doi: 10.32782/2077-6594/2024.3/15.

7. BOO3 / МОЗ України

WASH FIT: Water and Sanitation for Health Facility Improvement Tool. — Geneva : WHO, 2022. — 120 p. Українська адаптація для закладів охорони здоров'я.

8. МОЗ України

Наказ МОЗ України від 06.09.2022 № 1602 «Про затвердження змін до державних санітарних та протиепідемічних правил і норм поведінки з медичними відходами». — Київ : МОЗ, 2022.

Додаткова література та наукові статті

9. Health, Sport, Rehabilitation (журнал)

Спеціалізоване наукове видання з проблем фізичного виховання, спорту, формування здорового способу життя, реабілітації та фізичної терапії. Свідоцтво Нацради від 30.10.2023 № 1223. *Рекомендується для тем 3.3–3.4 (гігієна фізичних вправ, ЗСЖ).*

11. Панковець А. В., Юрочко Т. П.

Physical rehabilitation in Ukraine: from basis to perspectives // Науковий журнал. — 2026. doi: 10.researchgate.net/publication/401028704. *Рекомендується для загального розуміння системи фізичної реабілітації в Україні.*

10. Кронін А. та ін. (ВООЗ)

The impact of war on the environment and health: implications for readiness, response, and recovery in Ukraine // Bulletin of WHO. — 2024. *Рекомендується для теми 4.4 (санітарія в умовах НС).*

12. МОЗ України / Календар щеплень

Наказ МОЗ України «Про затвердження Календаря профілактичних щеплень в Україні» (чинна редакція, із змінами 2022–2024 рр.). zakon.rada.gov.ua. *Рекомендується для теми 4.2.*

Нормативно-правова база

- Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004-XII (зі змінами). Основний нормативний документ у сфері санітарного законодавства. zakon.rada.gov.ua
- Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 № 1053-IX
Визначає засади організації реабілітаційної допомоги в Україні, у т. ч. вимоги до закладів. zakon.rada.gov.ua
- ДСанПІН 2.1.3.2630-10 «Санітарно-епідеміологічні вимоги до організацій, що здійснюють медичну діяльність»
Основний санітарний документ для медичних і реабілітаційних закладів. zakon.rada.gov.ua
- Наказ МОЗ України від 06.09.2022 № 1602
Про затвердження змін до державних санітарних та протиепідемічних правил і норм поводження з медичними відходами. zakon.rada.gov.ua
- Постанова КМУ від 03.11.2021 № 1268 «Питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я»
Регулює організацію реабілітаційних послуг, у т. ч. санітарно-гігієнічні вимоги до закладів. zakon.rada.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Міністерство охорони здоров'я України

moz.gov.ua — нормативно-правові акти, санітарні норми і правила, офіційні матеріали МОЗ з питань санітарії та гігієни.

Держпродспоживслужба України

dpss.gov.ua — державний санітарний нагляд, результати перевірок закладів охорони здоров'я, актуальні санітарні вимоги.

Верховна Рада України (законодавство)

zakon.rada.gov.ua — нормативно-правова база, санітарне законодавство, ДСанПіН, накази МОЗ.

Всесвітня організація охорони здоров'я

who.int — міжнародні стандарти WASH, рекомендації з інфекційного контролю, матеріали з гігієни у закладах охорони здоров'я.

Журнал «Health, Sport, Rehabilitation»

hsr-journal.com — фахове видання з питань фізичного виховання, спорту, ЗСЖ, реабілітації та фізичної терапії.

Журнал «Acta Balneologica»

Міжнародне рецензоване видання з питань бальнеології, курортології, гігієни та реабілітації. Індукується у Web of Science.

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського

nbu.gov.ua — електронні ресурси, наукові статті, монографії та посібники з гігієни, санітарії та фізичної терапії.

Міністерство освіти і науки України

mon.gov.ua — освітні стандарти, навчальні програми, методичні матеріали для спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Зв'язок дисципліни зі спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Чому «Санітарія» для фізичних терапевтів?

Дисципліна «Санітарія» є невід'ємною складовою підготовки бакалаврів зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія». Знання санітарно-гігієнічних основ є обов'язковою умовою безпечної роботи фізичного терапевта з пацієнтами — особами, які часто мають знижений імунітет або перебувають у лікувальних закладах.

Сучасний фахівець у сфері фізичної терапії та реабілітації працює у мультидисциплінарному середовищі, де дотримання санітарних вимог та інфекційного контролю є ключовою компетентністю та правовим обов'язком.

Практичне значення для майбутньої кар'єри

- Дотримання санітарно-гігієнічних норм у кабінеті фізичної терапії та реабілітаційному залі
- Захист пацієнтів від госпітальних інфекцій під час реабілітаційних процедур
- Організація безпечного середовища для роботи з пацієнтами різних нозологічних груп
- Проведення санітарно-просвітницької роботи з пацієнтами та їх родинами
- Орієнтування в санітарному законодавстві при відкритті власного реабілітаційного центру
- Забезпечення власної безпеки та здоров'я у процесі фахової діяльності

Ключові компетентності курсу — Підсумок

Курс охоплює всі ключові аспекти санітарії та гігієни у фізичній терапії і реабілітації — від особистої гігієни фахівця до забезпечення санітарного благополуччя закладу в умовах надзвичайних ситуацій — і формує у студентів цілісне розуміння своєї ролі у захисті здоров'я пацієнтів.

Бажаємо успіхів у вивченні дисципліни «Санітарія»!

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

16

Тем

У 4 змістовних модулях

8

Джерел

Рекомендованої літератури 2022–2024 рр.

«Чистота — це не лише відсутність бруду. Це активна турбота про здоров'я кожного пацієнта, якому ми служимо.» — принцип реабілітаційної практики

Спеціальність 227 · Фізична терапія, ерготерапія · ОП Фізична реабілітація · Бакалавр · 4 кредити ЄКТС